

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2017r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale III Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Borowczak

Protokolant: prot. sąd. Izabela Dydyń

w obecności Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu M. L.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 czerwca 2017r.

sprawy z wniosku **H. D.** o odszkodowanie i zadośćuczynienie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

- 1) Na podstawie art.8a ust.1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 30.000 (trzydziestu tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 2.283,21 złotych (dwa tysiące osiemdziesiąt trzy złotych i dwadzieścia jeden groszy) tytułem odszkodowania za pełnienie służby wojskowej od dnia 5 listopada 1982 roku do dnia 3 lutego 1983 roku, do której wnioskodawca został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego; każdorazowo z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.
- 2) W pozostałym zakresie wniosek oddala;
- 3) Na podstawie art.554§2 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

SSO Tomasz Borowczak

UZASADNIENIE

Wnioskodawca H. D. wniósł o zasądzenie 20.000 zł tytułem odszkodowania i 30.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za powołanie do czynnej służby wojskowej w okresie od 5 listopada 1982r. do 3 lutego 1983r., do którego to powołania doszło na skutek działalności wnioskodawcy na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. D. od października 1980r. należał do (...), pełnił też funkcje Przewodniczącego Komisji Wydziałowej i członka Komisji Zakładowej (...) w swoim zakładzie pracy tj. (...) P., w którym pozostawał zatrudniony w charakterze szlifierza.

Po wprowadzeniu stanu wojennego, w dniach 17-18 grudnia 1981r. wnioskodawca został wezwany do odbycia ćwiczeń wojskowych. Następnie H. D. rozpoczął działalność w strukturach podziemnych (...) – w dniu wypłat wynagrodzeń gromadził z tzw. zrzutek fundusze na pomoc dla osób prześladowanych, brał czynny udział w kolportażu ulotek, pism i znaczków poczty podziemnej. Jego aktywność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poskutkowała represjami – w dniu 5 listopada 1982r. został powołany do odbycia 90 - dniowych ćwiczeń rezerwy. Od tego dnia wnioskodawca przebywał w Jednostce Wojskowej w U., a następnie w K. – aż do dnia 3 lutego 1983r..

Pobyt w jednostce wojskowej nie miał nic wspólnego z ćwiczeniami wojskowymi – była to forma internowania wnioskodawcy w związku z jego działalnością w strukturach (...). Wnioskodawca wspólnie z innymi osobami powołanymi do tychże „ćwiczeń wojskowych” przenosił duże płyty chodnikowe czy też oczyszczał jezioro J. z krzaków i kamieni, przy czym czynił to wszystko niezależnie od niesprzyjających warunków atmosferycznych (zima) i w ubraniu

zupełnie do tego nieprzystosowanym. Owe pozorowane prace miały na celu udręczenie psychiczne wnioskodawcy, nie miały niczego wspólnego z ćwiczeniami wojskowymi, do których został on formalnie powołany.

Oprócz niedogodności fizycznych H. D. musiał znosić rozłąkę z rodziną. Jego cierpienia w owym czasie potęgował fakt, iż jego małżonka była wówczas (w listopadzie 1982r.) w piątym miesiącu ciąży, nadto pod jej opieką pozostawał 8-letni syn małżonków D.. Obawy o stan zdrowia małżonki potęgowały cierpienia psychiczne wnioskodawcy.

W tym okresie wnioskodawca pozostawał zatrudniony w (...), a jego wynagrodzenie kształtowało się następująco:

- za sierpień 1982r. kwota 8.872 złotych
- za wrzesień 1982r. kwota 11.119 złotych
- za październik 1982r. kwota 10.624 złotych + 1.945 złotych z tytułu chorobowego
- za listopad 1982r. kwota 10.624 zł,
- za grudzień 1982r. kwota 9.045 złotych
- za styczeń 1983r. kwota 9.621 złotych
- za luty 1983r. kwota 15.652 złotych.

W okresie pobytu wnioskodawcy w wojsku jego wynagrodzenie było obniżone – odbierała je jego małżonka J. D..

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następujących dowodów:

- zeznań wnioskodawcy (k.38-39v),
- zeznań świadka J. D. (k.39v-40),
- dokumentów ujawnionych i zaliczonych w poczet dowodów na rozprawie w dniu 12 czerwca 2017r. (k.40-40v), a mianowicie: kopii legitymacji wnioskodawcy (k.8-9), informacji z (...) sp. z o.o. o zatrudnieniu i zarobkach wnioskodawcy w (...) (k.22-24), informacji z IPN odnośnie wnioskodawcy (k.34-36).

Wnioskodawca przesłuchany na rozprawie podał okoliczności swego powołania do odbycia „ćwiczeń wojskowych” w U., a następnie w K.. Opisał pobyt w jednostkach wojskowych, czynności tam wykonywane i sposób traktowania go przez przełożonych. Odniósł się również do swojej sytuacji majątkowej przed i po okresie powołania do służby wojskowej – wskazał na swoje zarobki, które były wprawdzie w tym okresie wypłacane (do rąk małżonki), niemniej w mniejszej wysokości. W tym zmniejszonym wynagrodzeniu H. D. upatrywał podstaw swego żądania z tytułu odszkodowania. W odniesieniu do żądania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wnioskodawca akcentował swe cierpienia związane z rozstaniem z rodziną, jak też niedogodności związane ze zmuszaniem go do bezsensownych prac dodatkowo w warunkach urągających człowieczeństwu.

W ocenie Sądu brak było podstaw do zanegowania wiarygodności twierdzeń wnioskodawcy, które były logiczne, spójne wewnętrznie, znajdowały też pełne poparcie w uznanych za wiarygodne zeznaniach małżonki wnioskodawcy – J. D., jak też w dokumentacji – w szczególności pochodzącej z IPN, a dotyczącej opozycyjnej działalności wnioskodawcy.

Za wiarygodne Sąd uznał dokumenty zebrane w aktach sprawy albowiem ich treść i autentyczność nie nasuwały zastrzeżeń stron ani Sądu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek H. D., oparty na podstawie art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, zwanej w dalszej części uzasadnienia „ustawą lutową”, zasługiwał na uwzględnienie jedynie w części.

Zgodnie z art.8a ust. 1 ustawy lutowej, osobie która w okresie od dnia 1 listopada 1982r. do dnia 28 lutego 1983r. pełniła czynną służbę wojskową, do której odbycia została powołana za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznana krzywdę.

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało to, iż wnioskodawca H. D. w okresie wskazanym w art.8a ust. 1 ustawy lutowej pełnił czynną służbę wojskowa, jak też to, że do odbycia jej został on powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego – konkretnie w związku z jego działalnością z strukturach (...). Sporna natomiast pozostawała kwota należnego H. D. odszkodowania i zadośćuczynienia z tego tytułu.

Po analizie zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz wnioskodawcy całości dochodzonego przez niego roszczenia odszkodowawczego z tytułu doznanych szkód majątkowych (H. D. domagał się zasądzenia kwoty 20.000 złotych). Niewątpliwym było, iż w trakcie pobytu w jednostce wojskowej H. D. uzyskiwał wynagrodzenie w swym zakładzie pracy w mniejszym wymiarze niż wcześniej. Niemożliwe było jednocześnie precyzyjne ustalenie, o ile owo wynagrodzenie było pomniejszone (nie zachowała się dokumentacja w zakładzie pracy).

Opierając się na dostępnych dowodach – w szczególności dokumentacji dotyczącej wynagrodzenia wnioskodawcy w (...) (k.22-24) Sąd ustalił kwotę należnego odszkodowania przeprowadzając następujące wyliczenie:

- średnie miesięczne wynagrodzenie H. w D. w miesiącach, w których nie pełnił on służby wojskowej wynosiło 12.053 złotych;
- średnie miesięczne wynagrodzenie H. w D. w miesiącach, w których pełnił on służbę wojskową wynosiło 9.763 złotych;
- w konsekwencji na skutek powołania do służby wojskowej wynagrodzenie H. D. wypłacane z zakładu pracy było o 19% mniejsze;
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w roku 1982r. wynosiło 11.631 złotych, zaś w 1983r. 14.475 złotych; a więc średnio 13.053 złotych;
- średnie miesięczne wynagrodzenie H. w D. w miesiącach, w których nie pełnił on służby wojskowej wynosiło 12.053 złotych, a zatem 92% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w owym czasie;
- w I kwartale 2017r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w Polsce wynosiło 4.354 złotych; wobec czego średnie miesięczne wynagrodzenie H. w D. kształtowałyby się obecnie na poziomie 4.005,68 złotych (92% z kwoty 4354 złotych),
- podczas pobytu w jednostce wojskowej wnioskodawca otrzymywał o 19% mniejsze wynagrodzenie (czyli obecnie otrzymywałby o 791,07 złotych miesięcznie mniej);
- wnioskodawca przebywał w jednostce wojskowej przez trzy miesiące – tak więc kwota należnego mu odszkodowania wynosi 2.283,21 złotych (3x 791,07 złotych).

Wnioskodawca poza zmniejszonym wynagrodzeniem nie udowodnił innych okoliczności, które miały wpływać na wysokość odszkodowania. W szczególności nie potrafił w najmniejszym nawet stopniu sprecyzować kwot poniesionych ewentualnie przez jego małżonkę w związku z odwiedzinami w jednostce wojskowej.

Przechodząc do omówienia kwestii zadośćuczynienia należy stwierdzić, że dla interpretacji pojęcia „zadośćuczynienie” zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu cywilnego, w szczególności zaś art.445§2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie musi być odpowiednie. O rażącym naruszeniu zasady ustalenia „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby świadczyć przyznanie zadośćuczynienia symbolicznego, zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy, bądź też kwoty wygórowanej, prowadzącej do nieuzasadnionego wzbogacenia się tą drogą (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 września 2012r., II AKa 174/12).

Ustalenie wysokości zadośćuczynienia należy do sfery dyskrecjonalnej władzy sędziego albowiem ocena doznanej krzywdy z powodu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania jest trudna do skonkretyzowania w postaci kwoty pieniężnej. Ustalenie skali doznanej krzywdy wymaga rzetelnego rozważenia całokształtu okoliczności dotyczących czasu trwania izolacji, sytuacji rodzinnej wnioskodawcy, stanu jego zdrowia, wieku, skutków w sferze psychiki, utraty autorytetu w środowisku i szeregu innych okoliczności, na podstawie których jest możliwe określenie granic odczucia krzywdy przez wnioskodawcę.

W niniejszej sprawie Sąd uznał, że rozmiar krzywdy jakiej doznał wnioskodawca wskutek powołania do służby wojskowej był znaczny. Z tego tytułu Sąd zasądził na rzecz wnioskodawcy kwotę 30.000 zł. W przedmiotowej sprawie na wysokość zadośćuczynienia wpływ miał przede wszystkim fakt, iż wnioskodawca w owym czasie został odseparowany od małżonki, która w listopadzie 1982r. była w piątym miesiącu ciąży, nadto pod jej opieką pozostawał wówczas 8-letni syn. Nie można też tracić z pola widzenia okoliczności, iż prace, do wykonywania których był przymuszany wnioskodawca podczas pobytu w jednostce wojskowej miały taki charakter, że należy je odczytywać jedynie jako mające na celu udręczenie psychiczne wnioskodawcy.

Wobec powyższego Sąd orzekł jak w pkt 1. i 2. wyroku.

O kosztach postępowania Sąd zasądził jak w pkt.3 wyroku, na podstawie wskazanych tam przepisów.

SSO Tomasz Borowczak

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w kontrolce uzasadnień
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć prokuratorowi
3. przedłożyć za 14 dni od doręczenia lub z apelacją.

Poznań, dnia 29 czerwca 2017r.

SSO Tomasz Borowczak